

i hvilket omfang den offentlige forskningsvirksomhed og den offentlige støtte til privat forskning bør sættes ind. Et konsultativt system, der giver organer for afgrænsede forskningsområder mulighed for en bedømmelse af den pågældende forsknings tarv, og som også kan tage hensyn til forskningens forbrugers behov, er derfor i dag en realitet i de fleste lande, hvormed Danmark i henseende til økonomisk udvikling og forskningsniveau lader sig sammenligne.

En rådgivning af det offentlige på grundlag af et af disse organer indsamlet oversigtsmateriale ville imidlertid ikke være en tilstrækkelig forholdsregel til en tilfredsstillende imødekommelse af forskningens behov. Forskningens ekspansive udvikling og de vanskeligheder, der er forbundet med en vurdering på længere sigt af den mest hensigtsmæssige fordeling af forskningsindsatsen på den offentlige og private sektor, gør det ønskeligt at etablere en ordning, der tillader en hurtig og smidig, undertiden forsøgsræssig imødekommelse af opstående behov. Ved siden af den rådgivende virksomhed bør forskningsrådene derfor være bemyndiget til inden for en rådighedssums rammer at tage initiativ til at gennemføre påtrængende forskningsopgaver, som ikke naturligt henhører under bestående forskningsinstitutioner, eller som af finansielle og andre årsager ikke ellers lader sig realisere ved disse institutioner.

Det er af afgørende betydning for forskningens trivsel, at man sættes i stand til smidigt at imødekomme opdukkende behov for iværksættelse af forskningsprojekter. Ofte vil der være brug for midlertidigt at styrke igangværende forskning ved offentlige eller private forskningsinstitutioner, og der bør også være mulighed for at kunne iværksætte et midlertidigt samarbejde mellem forskere inden for beslægtede discipliner, idet forskningens udvikling i udstrakt grad er afhængig af en kombination af indsatser på forskellige områder. Det er vanskeligt at give en udtømmende beskrivelse af forskningsrådenes initiativtagende virksomhed, men hovedvægten må lægges på beføjelser som de nævnte. Såfremt en af et forskningsråd iværksat forskning synes at burde etableres under mere permanente former, må spørgsmålet om den pågældende forsknings overførsel til bestående forskningsinstitutioner tages op. Man har dog ikke ment at burde fastsætte tidsmæssige grænser for forskningsrådenes administration af de forskningsopgaver, rådene af egen drift har taget op. Den her beskrevne initiativtagende og bestyrende virksomhed ligger også inden for forskningsrådenes muligheder i de lande, hvor sådanne råd eller tilsvarende organer er oprettet, og

erfaringerne fra disse lande, herunder Sverige og Norge, har været positive.

Det skal ikke alene være forskningsrådenes opgave at skabe mulighed for iværksættelse af projekter, men rådene bør også følge det igangsatte arbejde og bringe det til ophør, når den pågældende forskningsopgave er løst, eller når forskningsresultaterne ikke længere står i et rimeligt forhold til den økonomiske og personelle indsats. Det er en meget væsentlig opgave for forskningsrådene at være årvågne i så henseende og sørge for den smidigst mulige anvendelse af de rådene betroede midler. Man vil dermed på længere sigt, hvor større midler kanaliseres gennem rådene, også til bestående forskningsinstitutioner, kunne opnå en mere smidig administration af midlernes fordeling, end tilfældet er under den gældende bevillingsprocedure, der forpligter den pågældende administration til en fastlagt anvendelse af midlerne, hvorved alternativet er en fortsættelse — der vil kunne være mindre begrundet — eller en fortabelse af bevillingen. Frem for alt bliver det forskningsrådenes opgave, hver på sit felt, at føle sig ansvarlig for den videnskabelige aktivitet. Såfremt den fornødne sagkundskab til bestridelse af alle disse opgaver ikke findes repræsenteret i rådene selv, må disse have frihed til at betjene sig af fornøden sagkundskab udefra. Sådan sagkundskab vil eventuelt kunne være repræsenteret i særlige af rådene nedsatte udvalg, der får til opgave at følge enkelte forskningsprojekters gennemførelse.

Sammenfattende kan det siges, at forskningsrådene vil kunne varetage en række betydningsfulde opgaver, som man hidtil har savnet hjemmel til at kunne tage op i Statens almindelige Videnskabsfonds kommissioner. Som eksempler herpå kan nævnes rådgivning over for offentlige myndigheder, igangsættelse af forskning inden for nye områder, der endnu ikke dyrkes på normal måde ved læreanstalterne, samt faglig vurdering af dansk deltagelse i internationale forskningsprojekter eller forskningsorganisationer.

Det har på et tidligt tidspunkt været overvejet, om man sideløbende med oprettelsen af forskningsråd skulle bibeholde de nuværende kommissioner under Statens almindelige Videnskabsfond, hvorved der ville fremkomme en organisationsform svarende til den for den teknisk-videnskabelige forskning gældende, nemlig et fond (Statens teknisk-videnskabelige Fond) og et råd (Danmarks teknisk-videnskabelige Forskningsråd). En sådan organisationsform forudsætter imidlertid, at det antal forskere, der må inddrages i arbejdet, vil være større, end hvis råds- og kommissions(fonds-)arbejdet holdes samlet, ligesom det vil være af stor betydning